

[ลี ลี น ว ร ร ณ ก ร ร ม]

ดวงมน จิตรจํานงค์

รองศาสตราจารย์ ภาควิชาภาษาไทย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

รักที่เสียดายน่อง

ฉบับนี้ชื่อบทความฟังคล้ายนวนิยายรุ่นเก่าไปนิด ในยุคมี “ก๊ก” หรือ “ไม่อยากเป็นแฟนเก็บ” ไม่ค่อยมีปัญหา “รักที่เสียดายน่อง” สักเท่าใด เนื่องจากความสัมพันธ์อาจไม่ชัดเจน จึงมี วาทะทำนอง “จะว่าเลิกได้อย่างไรในเมื่อยังไม่ได้เริ่มต้น” รักหรือไม่รักก็สู้การสร้างภาพ ไม่ได้

อันที่จริงสำนวน “รักที่เสียดายน่อง” มักพูดในช่วงที่ยังตัดสินใจไม่ได้และมักเห็นคุณค่าของ “พี่” และ “น้อง” ในระดับพอๆ กัน ปัญหาจะหมดไปถ้าตัดสินใจเลือกได้ หรือไม่ก็เลือกทั้งสองคน (ถ้าเธอยอม)

ในทางภาษา การผูกประโยคแบบรักพี่เสียดายน่องในทางไวยากรณ์ดูจะกลายเป็นแพ้นของคนที่สมัยใหม่ อาจเป็นเพราะเขียนตามความเคยชินและไม่มีนิสัยไต่ตรอง ถ้าปล่อยให้อาการหนักอาจจะถึงขั้นเสียหายได้

ดูตัวอย่างแล้วจะเห็นคะ

“จากข้อมูลที่ค้นคว้ารวบรวมมา ทำให้ผู้วิจัยสรุปได้ว่า...”

คำว่าทำให้ เป็นคำกริยาที่ต้องระบุผู้กระทำ ผู้รับผลการกระทำจะมีสภาพหรือการประสมอย่างใด อย่างหนึ่งตามมา

ตัวอย่าง

ความรักทำให้คนตาบอด

ความเกียจคร้านไม่เคยทำให้ใครได้ดี

การยุบสภาอาจจะทำให้อำนาจคืนกลับสู่ประชาชน

หน่วยนามซึ่งทำหน้าที่ประธานยอมไม่ต้องมี

คำบุพบทหน้าหน้า

ไม่มีใครพูดว่า

จากความรักทำให้คนตาบอด

จากความเกียจคร้านไม่เคยทำให้ใครได้ดี

จากการยุบสภาอาจจะทำให้อำนาจคืนกลับสู่ประชาชน

ลองเปลี่ยน จากเป็นคำบุพบทอื่น เช่น ด้วย ใน เพราะ ก็จะเห็นว่ารุ่งรังและไม่มีเหตุผลที่จะต้องมีคำเหล่านี้ในตำแหน่งนั้น

พอจะสรุปได้ว่า ถ้าจะระบุผู้กระทำ ไม่ต้องมี

บุพพทหน้าหน้าผู้กระทำนั้น

มีคำถามว่าเราจะใช้บุพพทในกรณีไหนได้บ้าง
บางคนด่วนสรุป (เรียกอีกอย่างว่าทีกัก) ว่า
ใช้บุพพทขึ้นต้นประโยคไม่ได้แล้วมันใช้หรือเปล่านั้น
ตัวเอง

อ่านเรื่องไวยากรณ์อย่าเพิ่งหาว่านะคะ
วรรณกรรมต้องใช้ภาษาเป็นวัสดุ ภาษารุงรัง ไร้
เหตุผลคงไม่งามแน่

เราพบว่า บุพพทอยู่ต้นประโยคได้ถ้าประโยค
นั้นขึ้นต้นด้วยส่วนขยาย **ไม่ใช่**ประธานของประโยค
จากวันนั้นถึงวันนี้ เรายังอยู่ในความทรงจำของ
ฉันเสมอ

(จากนำหน้าคำบอกเวลา บอกจุดตั้งต้นของช่วง
เวลา)

ด้วยความมานะพยายาม เขาได้ขึ้นสู่ระดับผู้นำ
ในชุมชน

(**ด้วย**นำหน้านาม บอกเครื่องมือของหน่วย
กริยาได้ขึ้น)

ด้วยอุปกรณ์เหล่านี้ ครูสามารถสอนนักเรียนใน
ชั้นเรียนขนาดใหญ่ได้

(**ด้วย** นำหน้านามบอกเครื่องมือของหน่วย
กริยาสอน...ได้)

จากยะลามาปัตตานี คุณขับรถไม่ถึงชั่วโมงหรือ
(จากบอกจุดตั้งต้นของสถานที่ ขยายกริยา
ขับรถ)

ในประโยคเหล่านี้เราอาจจะวางข้อความส่วนที่
มีบุพพทหน้าหน้าไว้ท้ายหรือกลางประโยคได้ โดย
ความหมายยังคงเดิม นอกจากฟังดูเน้นน้อยลงกว่า
ตอนที่วางไว้ต้นประโยค

เรายังอยู่ในความทรงจำของฉันเสมอ **จาก**
วันนั้นถึงวันนี้

เขาได้ขึ้นสู่ระดับผู้นำในชุมชน **ด้วยความ**
มานะพยายาม

ครูสามารถสอนนักเรียนในชั้นเรียนขนาดใหญ่

ได้ด้วยอุปกรณ์เหล่านี้

คุณขับรถจากยะลามาปัตตานีไม่ถึงชั่วโมงหรือ
กลับมาที่ประโยคที่เป็นปัญหา

**“จากข้อมูลที่ค้นคว้ารวบรวมมาทำให้ผู้วิจัย
สรุปได้ว่า...”**

ถ้าจะเขียนให้รัดกุม ไม่ใช่แบบรักพี่เสียดายน้อง
ต้องตัดออกตัดใจว่าจะเน้นผู้ (สิ่ง) กระทำ หรือเน้น
ที่มา อย่างใดอย่างหนึ่งดังนี้

ก. ข้อมูลที่ค้นคว้ารวบรวมมา ทำให้ผู้วิจัยสรุป
ได้ว่า...

(ข้อมูลเป็นเหตุให้สรุปได้ว่า...)

ข. จากข้อมูลที่ค้นคว้ารวบรวมมา ผู้วิจัยสรุป
ได้ว่า...

(ผู้วิจัยสรุปจากข้อมูล...ได้ว่า...)

ในประโยค ก. ผู้เขียนเน้นความสำคัญของข้อมูล
(มีทำให้ ไม่มีจาก)

ในประโยค ข. ผู้เขียนเน้นความสำคัญของผู้วิจัย
(มีจาก ไม่มีทำให้)

อาจพูดอีกอย่างหนึ่งว่าข้อมูลเป็นเครื่องมือของ
การสรุปของผู้วิจัยนั่นเอง ส่วนที่ผู้กระทำได้ว่าข้อมูล
กระทำ เป็นเพียงโวหารเท่านั้น

ที่เขียนมานี้มิใช่จะสบประมาทคนที่อุตสาหกรรม
เขียน หลักการอาจจะอยู่ที่สูงสุดคือผู้สามัญ ก่อน
เขียนลองนึกถึงประโยคเวลาที่เรารู้จักกัน ใครหนอ
ต้องพูดให้มีคำบุพพทหน้าหน้าประธาน ถ้าไม่เพียงคง
ไม่ทำ ว่าแต่ที่เราลืมไปแล้วหรือว่าประธานคืออะไร

เพื่อจะได้อภิปรายเป็นวิชาการขึ้นมาสักนิด ขอ
ใช้คำว่า**หน่วยประธาน** หน่วยประธาน ประกอบด้วย
คำนามหรือสรรพนาม อาจมีส่วนขยายเป็นคำวลีหรือ
ประโยค ถ้าไม่ละไว้ (ด้วยเหตุผลที่เข้าใจกันในการ
สื่อสารหรือเป็นคำหรือข้อความที่ทำหน้าที่หน่วย
ประธานในประโยคที่กล่าวมาแล้ว) ทุกประโยคย่อม
มีหน่วยประธาน

หน่วยประธานมีความหมายสามอย่างคือ

ผู้กระทำการียาอาการ ผู้มีหรือทรงสภาพและผู้ประสบ (ดูหนังสือไวยากรณ์ไทยของนवरत्น พันธุมธา, โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2549 : 186-187)

เช่น เพื่อนๆ เล่นในสวน

เพื่อนๆ เป็นหน่วยประธาน (ผู้กระทำการียา เล่น)

สุวัจน์กระแฉกกว่าคนวัยเดียวกัน

สุวัจน์ เป็นหน่วยประธาน (ผู้ทรงสภาพ กระแฉก)

เดือนเด่นรู้เรื่องนี้ดี

เดือนเด่นเป็นหน่วยประธาน (ผู้ประสบ รู้...ดี)

เวลาผูกประโยคเป็นข้อความยาวๆ ถ้าเรา หลงลืมไปว่าจะให้อะไรเป็นหน่วยประธาน และอะไร เป็นหน่วยกริยา บางทีก็สร้างความลำบากแก่ผู้อ่าน ดูข้อความต่อไปนี้ (ต้องขอยกยที่จะไม่อ้างอิงที่มา)

การใช้ทูลทางสังคมโดยอาศัยความผูกพันตาม ความเชื่อของผู้คนที่ตั้งถิ่นฐานในพื้นที่และความเป็น เครือญาติว่าคนบ้านเขาเป็นลูกหลานของเจ้าปู่ ด้วยกันหรือผีตัวเดียวกันซึ่งความสัมพันธ์ของคน ในพื้นที่ว่าต้องพึ่งพาอาศัยกันและเจ้าปู่ได้สอนให้มีความ สามีคคีให้ปฏิบัติตามถ้าไม่ทำตามกฎก็ถือว่าเป็นคนละพวก เวลาเดือดร้อน ก็ไม่ให้ความช่วยเหลือ เกิดธรรมเนียมปฏิบัติสืบทอดกันมาว่า “หาอยู่หากิน นำช้อยเหลือกันไป” หรือ “คนบ้านเขาต้องอยู่หน้ากัน กะต้องอาศัยกันพึ่งกันได้” เป็นทรัพยากรทางสังคม ที่สำคัญในกลุ่มน้ำชี เพื่อประกันการดำเนินชีวิตและการอยู่รอด ตลอดทั้งเป็นวิธีการอย่างหนึ่งของการสนับสนุนการได้มาทรัพยากรในรูปแบบต่างๆ และ ก่อให้เกิดความคล่องตัวในกิจกรรมชีวิตประจำวัน โดยผ่านเครือข่ายระหว่างครัวเรือน

แน่นอนว่าข้อเขียน 1 ย่อหน้านี้อัดแน่นด้วย

ข้อมูลความรู้อันมีค่า ถ้าคนอ่านไม่เห็นอภัยเสียก่อน จะเห็นว่าคำกริยาหลักของหน่วยกริยาสำคัญคือคำว่า เป็น หน่วยประธานคือข้อความที่ขึ้นต้นว่าการใช้ ทูลทางสังคมโดยอาศัย...

จับประเด็นได้ว่า การใช้ทูลทางสังคมเป็น ทรัพยากรทางสังคมที่สำคัญในกลุ่มน้ำชี และเป็น วิธีการอย่างหนึ่งที่เอื้อให้ทรัพยากรมาไม่เข้าใจคำว่า “ทรัพยากรทางสังคม” ถ้าความหมายอย่างเดียวกับ “ทูลทางสังคม” ควรใช้อย่างใดอย่างหนึ่ง

สิ่งที่ต้องถามเพื่อความชัดเจนคือ ใครเป็นผู้ใช้ ทูลทางสังคมและใครได้ทรัพยากรมา เราจะแยก คำอธิบายว่า อะไรคือทูลทางสังคมในกรณีนี้ไว้ก่อน ได้หรือไม่

สมมุติว่าจะลองเขียนแยกประเด็นที่ละประเด็น คงจะได้ราวๆ นี้

ทูลทางสังคมของชาวบ้านในกลุ่มน้ำชีในขอบเขต ที่ศึกษาคือความเชื่อ ซึ่งกำหนดโดยการตั้งถิ่นฐาน และความเป็นเครือญาติว่าคนบ้านเขาเป็นลูกหลาน ของเจ้าปู่ด้วยกันหรือผีตัวเดียวกัน จึงต้องพึ่งพา อาศัยกันตามคำสอนของเจ้าปู่จนเป็นธรรมเนียม ปฏิบัติสืบทอดกันมาว่า “หาอยู่หากินนำช้อยเหลือกัน ไป” หรือ “คนบ้านเขาต้องอยู่หน้ากันกะต้องอาศัยกัน พึ่งกันได้” มิฉะนั้นก็ถือว่าเป็นคนละพวก

ทูลทางสังคมดังกล่าวนี้เป็นหลักประกัน การดำเนินชีวิตและการอยู่รอด ทั้งยังเป็นวิธีการหนึ่ง ที่ทำให้ชาวบ้านได้มาซึ่งทรัพยากร (ในการดำรงชีวิต) ในรูปแบบต่างๆ และมีความคล่องตัวในกิจกรรมในชีวิต ประจำวันโดยผ่านเครือข่ายระหว่างครัวเรือน

การเรียนรู้ไวยากรณ์ก็ไม่ได้น่าเบื่อเสมอไปนะคะ ศึกษาเพื่อนำไปใช้เพื่อประสิทธิภาพในการสื่อสาร จะได้ชื่อว่าเป็นคนรักจริงชัดเจน (ไม่ใช่พระเอก บางรักช้อย 9 ก็ได้) (๕)